

Halvårsbetraktelse om Quickärendet 2024

1. Åren

Det har nu gått 60 år sedan det första mordet begicks som Sture Bergwall erkände, 55 år sedan han begick fyra sexuella övergrepp som han dömdes för året efter, 50 år efter hans knivattack mot Lennart Höglund, 48 år efter det första mordet som han dömdes för och 36 år efter det sista, 33 år sedan han dömdes till sluten psykiatrisk vård för bl.a. ett grovt rån, 32 år efter det första erkännandet av mord, 31 år efter att det sista mordet begicks som han erkände, 30 år efter den första fällande domen för mord, 23 år efter den sista domen, 16 år sedan Bergwall tog tillbaka sina erkännanden, 15 år efter det första resningsbeslutet, 12 år efter att Hannes Råstams bok kom ut, 11 år efter den sista frikännande domen och Dan Josefssons bok, 9 år efter att Christer van der Kwasts bok och min egen kom ut, likaså 9 år efter Bergwallkommissionens rapport, sex år sedan Seppo Penttinens och Yrsa Stenius bok kom ut och sedan Justitiekanslern avslog Sture Bergwalls skadeståndsanspråk och 5 ½ år sedan Cajsa Lindholms bok kom ut. Sjutton nyårs- eller halvårsbetraktelser har jag skrivit om Quickärendet, detta är den artonde.

Jag publicerade denna betraktelse vid halvårsskiftet men har färdigställt den först några dagar därefter. Det beror på att jag just i början av juli har rest i Sydnorge, bl.a. till några platser som är aktuella i Quickärendet, och ville tillfoga några kommentarer från den resan.

2. Varför Quickbetraktelser?

Den första halvårliga betraktelsen om Quickärendet skrev jag på nyåret 2015–16. Som jag tidigare har skrivit fortsätter jag med betraktelser vid års- och halvårsskiftena av framför allt fem anledningar:

- för att regelbundet påminna om villfarelsen att det skulle ha skett en rättsskandal när Thomas Quick dömdes sex gånger för åtta mord (1),
- för att notera sådant som har hänt angående Quickärendet sedan sist (2),
- för att alla ska veta vad som var känt, vilka som sa vad och vilka som teg; ingenting ska kunna gömmas undan för framtidens journalister och forskare (3),
- för att fortsätta reflektera kring det inträffade, dels debatten och villfarelsen, dels morden, utredningarna och bevisningen (4),
- och för att försöka ge upprättelse åt de personer som har beskyllts för mycket allvarliga fel fastän de gjorde allt väsentligen rätt och mycket bra (5).

Alla de 18 hittillsvarande betraktelserna (inkl. denna) finns samlade i ett dokument som återfinns här: [De arton första nyårs- och halvårsbetraktelserna 2016-24](#) (Om länken inte fungerar i pdf-filen, använd den som finns i blogginlägget.) En innehållsförteckning till det dokumentet finns allra sist i den här betraktelsen.

3. Debatten om hundsökens bevisvärde

I april hade professor Christian Dahlman i Lund och jag en debatt på hans Facebooksida om bevisvärdet av markeringar som en s.k. likhund gör. (Som alla intresserade vet var sådana hundmarkeringar ett av de allra starkaste bevisen mot Thomas Quick.)

Vi var oense om bevisvärdet i detta exempel:

Åklagaren åberopar som bevisning i målet mot A ett hundsök där följande hände enligt klanderfri skriftlig dokumentation:

- 1) A pekade ut en distinkt plats, ett par kvadratmeter stor, där han säger att han tidigare har sönderdelat en människokropp. (Han erkänner mordet.)
- 2) Någon tid senare markerade den dokumenterat pricksäkra likhunden tydligt på just den plats som A pekade ut. Den markerade inte någon annanstans inom ett många hundra kvadratmeter stort område där den fick söka.

Åklagaren åberopar inte några andra hundsök. Vi vet bara att det som har åberopats är väl dokumenterat och att hunden tidigare har visat sig mycket pricksäker.

Jag menar att värdet av detta bevis är mycket högt, eftersom sannolikheten är utomordentligt liten att A kunde peka ut just den plats där hunden skulle komma att markera. Christian Dahlman menar att värdet är mycket lågt, eftersom det enligt honom krävs mer jämförelsematerial om hunden.

Enligt min uppfattning undervisar Dahlman därmed sina studenter klart i strid med gällande rätt för bevisprövning i brottmål. Detta kan nog vara svårt för en icke-jurist att förstå, men var och en kan blunda och tänka efter. Dahlman visar också enligt min mening svag förmåga att bedöma bevisning i ett enskilt fall; han skulle inte passa som domare.

4. Vilka tror i dag att Sture Bergwall är oskyldig till de åtta mordet?

I den förra betraktelsen, nyåret 2023/24, noterade jag vilka jurister resp. journalister som än i dag tror att Sture Bergwall är oskyldig till de åtta mord som han dömdes för. De jurister som än i dag säger att de tror att Sture Bergwall är oskyldig är Nils-Eric Schultz, Mårten Schultz och Hans-Gunnar Axberger samt två personer som jag av hänsyn till dem själva inte namnger.

Bland journalister är det en som har sagt att han tror på Bergwalls oskuld, nämligen Petter Ljunggren, SVT. Några andra har i varje fall inte sagt till mig att de tror att Bergwall är oskyldig, fastän jag har frågat flera gånger. Och inte heller har jag kunnat förstå på något annat sätt att det finns andra journalister som tror att Bergwall är oskyldig.

Jag har tidigare noterat Christian Dahlman som den sjätte juristen som tror att Bergwall är oskyldig. Då har han emellertid protesterat och sagt att han inte vill ha någon uppfattning i skuldfrågan.

I en podd i april (se avsnitt 6 nedan) kallade dock Dahlman Bergwall oskyldig. Så nu tar jag med honom i alla fall. Därmed är det sex jurister och en journalist som numera tror att Sture Bergwall är oskyldig till de åtta mord som han dömdes för.

Man ska inte vara elak, men jag tillåter mig faktiskt att betvivla att dessa sju personer faktiskt tror det de säger sig tro. Vem som helst som granskar bevisningen, och är någorlunda kunnig, måste enligt min mening förstå hur det förhåller sig.

Och om jag har rätt i mitt tvivel kan man förstås undra varför de säger som de säger.

5. Debatten på Publicistklubben 2012

År 2012 var det en debatt på Publicistklubben om Quickärendet. Deltagare var på ena sidan Mattias Göransson och Jan Guillou, som hävdade rättsskandalen, och på andra sidan Gubb Jan Stigson och Claes Borgström, som hävdade villfarelsen. Jag såg nyligen debatten igen på Youtube. Stina Dabrowski ledde den på ett bra sätt.

Vad jag slogs av framför allt annat var den oerhört hårda tonen mellan debattdeltagarna. Så onödigt egentligen. Det hela handlar ju faktiskt om en sakfråga och ingenting annat: Var Thomas Quick oskyldig till de åtta mordena, eller var det rätt att döma honom? En sådan fråga är ju inget man kan ha *åsikter* om. Så den borde man kunna debattera med rena sakargument.

Men jag får erkänna att även jag själv har varit hård i debatten och ibland dumförklarar mina motståndare. Fast till mitt försvar vill jag då säga ... nej, det ska jag inte säga förresten.

6. Fusk i podden "Spår"?

I podden "Spår", som leddes av Anton Berg, fördes det fram en tidigare för mig okänd uppgift om dna-bevisning i fallet med Yenon Levi, den unge mannen från Israel som mördades i juni 1988. Speakerrösten i podden sa att "det DNA som finns kvar inte matchar med Thomas Quick". Det ger ju intrycket att mördaren nog är någon annan än Quick.

Jag frågade producenten för podden, Martin Johnson, hur det var med dna-provet. Hade man hittat något som inte var känt under utredningen och som faktiskt talar mot Quick som mördare?

Martin Johnsons svar var ett det enda dna som återfanns på Levi var hans eget. Jag menade att det då väl är vilseledande att säga att "det DNA som finns kvar inte matchar med Thomas Quick". Men det tyckte inte Johnson. Han tyckte att det var samma sak att säga att provet "inte matchar" Thomas Quick som det hade varit att säga att "det inte fanns" någon dna från Thomas Quick. Hederligt?

7. Berättelser från en resa i Sydnorge

Jag skrev huvuddelen av denna betraktelse timmarna före halvårsskiftet, kvällen den 30 juni. Då skrev jag också att jag just var ute på en resa till tre platser som har starka

kopplingar till Quickärendet, dels Risør längst ner i syd där Marianne Rugaas Knutsen försvann 1981, dels Drammen strax söder om Oslo där Therese Johannessen försvann 1988, dels Ørjeskogen med två närliggande kyrkor där det bl.a. gjordes fynd av sökhundar med koppling till mordet på de nyssnämnda båda flickorna. Thomas Quick (som han då hette) erkände båda mordet och pekade ut bl.a. de platser där han sa att han hade eldat upp kroppsdelarna.

Jag reste till de nämnda platserna för att kunna se och förstå bättre än man kan göra när man bara läser och ser på bilder.

Och efter att ha sett platserna tycker jag verkligen att jag förstår betydligt bättre än tidigare. Jag kan inte påstå att bevisningen stärktes av det jag såg, den var redan tidigare så stark att det hade varit nästan omöjligt. Men jag stärktes i min övertygelse att det som de norska poliserna fick berättat för sig av Thomas Quick om Thereses försvinnande var så detaljerat, så nytt jämfört med vad de hade vetat sedan tidigare (det var åtta år mellan mordet och Quicks erkännande) och helt i överensstämmelse med vad som var rimligt. Som Håkon Gröttland och John Ottersen sa till mig när vi träffades i Drammen: Så många tillfälligheter kan knappast finnas på en gång. Bräderna i slänten, den bräda som Quick stod på när han väntade in Therese, hennes ”astmaandning”, vägen hon gick från affären, tidpunkten, det Quick sa om hur barnstugan hade sett ut när han var där ca 8 år tidigare, vittnet som såg en bil köra iväg snabbt uppför backen, Quicks berättelse om hur Therese slängde med kassen som såg tung ut, och så vidare och så vidare. (Jag inser att inte många läsare hänger med när jag bara nämner dessa omständigheter kort på det här sättet. Vill man förstå kan man läsa mina dokument på hemsidan om beräkningen av sannolikheten för Quicks skuld.)

Även i Risør kunde jag konstatera att Quicks berättelse stämde mycket väl med förhållandena på platsen. Mycket mer än så kunde jag inte göra där, förutom räta ut ett par frågetecken om avstånd och hur det närmare bestämt såg ut på platsen. Men jag lovar att den lilla stan Risør är underbart vacker med sina många vita trähus i centrum. Den är mycket väl värd ett besök av den anledningen. Och själv såg jag EM:s kanske hittills bästa match, den mellan Portugal och Slovenien, på en sportbar i närheten av mitt lilla hotell. Fast det har förstås inte med saken att göra.

I Ørjeskogen fick jag tillfälle att sätta in Quicks berättelse i geografin med Ringentjärn, som polisen tömde 1996 på jakt efter de kvarlevor som Quick sa sig ha sänkt ner i vattnet, vändplatsen ”Torget”, där man hittade de omstridda ”benbitarna” och en såg efter Quicks anvisningar, och platserna där hundarna markerade just där som Quick sagt att han hade sönderdelat flickornas kroppar. Jag träffade också flera personer i Ørje och dess närhet som sa sig helt övertygade om att Quick berättade sanningen när han erkände. ”Annars hade han ju aldrig kunnat berätta om hjulet som hängde där på väggen.” Och så vidare.

Så även om jag inte kan påstå att bevisningen stärktes av mitt besök på dessa platser, så stärktes jag själv – i den mån det ö.h.t. var möjligt – i min övertygelse om Quicks skuld.

8. Alla kommer undan ansvar p.g.a. allas intresse av att sanningen döljs

Jag vågar påstå att alla någorlunda Quick-kunniga personer numera förstår att Sture Bergwall begick de mord som han dömdes för och att det alltså var en villfarelse som spreds när det på bred front framställdes som en rättsskandal att han dömdes.

Bergwallkommissionens utredning var en skandal. Av någon anledning försökte man inte ge stöd åt sanningen. Varför? Hur kan en utredning, som ska känna ansvar för sanningen, göra så? Det är nog det konstigaste av allt konstigt.

Ansvar borde utkrävas av dom som har den största skulden till att villfarelsen om Thomas Quick uppkom. Något rättsligt ansvar blir inte aktuellt, och det är jag inte ute efter. Men om man har bidragit till något så allvarligt som att sex helt korrekta morddomar rivits upp, då borde man åtminstone få allvarliga frågor om hur man kunde göra som man gjorde. Varför man inte undersökte bevisningen någorlunda noggrant. Varför man inte såg till att Bergwall fick svara på svåra frågor om hur han kunde veta det han visste om sågar, gångvägar, kroppsdelar, styckningsplatser osv.

Men intresset av att sanningen kommer fram är inte tillräckligt stort. För så många skulle drabbas om det skedde. Högt ansedda journalister, författare, åklagare och andra. Alla kommer undan ansvar på grund av allas intresse av att sanningen döljs.

Så därför får lögnen fortsätta att råda. Formellt sett. Så kan det bli. Till dess att någon modig och hederlig journalist tar tag i saken.

Innehållsförteckning till sammanställningen av de arton hittillsvarande betraktelserna

(en länk till sammanställningen finns på hemsidan och här: [kommer i den slutliga versionen])

1. Inledning	sid. 1
Det som hände åren 2008–15	1
Några kommentarer	3
2. Jurister, läkare, poliser och psykologer talade osanning	3
Envisas eller inte?	3
Kort bakgrund	4
Mediernas roll – och vissa andras	5
Sannolikhetsberäkningar	7
Den nya tystnaden	8
Att komma ur knipan	8
3. Den lilla lögnen	9
Rättsskandalen	10
Sannolikhetsberäkningar, nu med Bayes´ sats	11
Sture Bergwalls bok	12
Varför trakassera Bergwall?	12
En domstolsprövning?	13
Det som är bra	13
4. Åren som gått	14
Kevindokumentären, Dan Josefsson och Sven Å. Christianson	14
Sådant som inte har hänt sedan sist	14
Nedlagd skadeståndstalan	14
Sannolikheten för Bergwalls skuld	15
Förvånande oförmåga	16
Söndagsintervjun	17
Dreyfusaffären, skuld och feighet	17
Alla hundar är stora	18
5. Vad har hänt sedan sist?	19
Rättsskandalen som villfarelse – hur unik och hur gammal?	20
Vissa inblandade personers insikter och misstankar	22
Något om Bergwallkommissionen till sist	24
6. Åren	24
Orsakerna	24
Tillfredsställelsen	25
Rättsskandalen!?	25
Bevisningen	25
Tigandet	27
Justitiekanslern	27
Film	29
Norge	29
Betrakta?	29
PS	30

7. Århundradets rättsskandal	30
Argumentera?	31
Cajsa Lindholms bok	31
Seppo Penttinens och Yrsa Stenius bok	31
Christer van der Kwasts bok	32
Det som göms i snö	32
Blir det någon skadeståndstalan från Bergwall?	32
Quickärendet och ett par välrenommerade journalister	33
Att kunna erkänna fel – eller inta en reservståndpunkt	34
8. Beviskraft – och att förstå bevis rätt	36
Jurister som hävdar rättsskandalen	38
Stimulansen av en villfarelse	39
Några saker som händer – eller inte händer	40
Hur hade det gått om inte vi i Öjegruppen hade hållit emot?	41
Kommentarer till de avsnitt i Christian Dahlmans bok	
Beviskraft som rör Quick	42
9. Är individualismen en orsak till att så många trodde på rättsskandalen?	48
Jurister som tror på rättsskandalen	48
Bayes´ sats, boken Beviskraft och bevisningen mot Thomas Quick	49
Seminarier om Cajsa Lindholms bok	50
Fortfarande har Bergwall inte väckt talan mot staten om skadestånd	50
Något ytterligare om Bergwallkommissionen	51
Vilka personer har gjort mest för att lura svenska folket och befästa villfarelsen?	51
Kan man säga att det inte var en rättsskandal och samtidigt tro att Quick inte är skyldig?	52
10. Claes Borgström	53
Claes artikel i SvD och debatten efter den	53
Människors syn på saken efter Claes Borgströms ord	55
Varför inte ett förtalsmål?	56
När har Quickärendet vänt?	56
Diskussion med Alexander Barkman om bevisvärdet i Johanmålet	57
Mordet på Olle Högbom	57
11. Tio tidigare betraktelser	59
Vad har hänt sedan sist?	59
Tioårsartikeln	59
Helena Nymans syn på saken	62
Den norska serien om mordet på Therese Johannessen	63
Filmen ”Quick” och vad den saknar	63
En sammanställning av bevis för alla åtta mord	63
Promemorian med advokaten Alexander Barkman	63
Är det något särskilt med Sverige som gör oss mottagliga för villfarelser	64
12. Vändningen	66
Och nu då?	67

En analys av vad som hände	68
13. Inledning	68
En fransk dokumentärfilm om Quick	69
Den norska serien om mordet på Marianne Rugaas Knutsen	69
En sammanställning av all bevisning med invändningar	69
Hur man värderar vissa bevis – lite om matematikens betydelse	70
Promemorian med advokaten Alexander Barkman	70
Är Quick-villfarelsen ett tecken i tiden?	71
Ansvaret för haveriet	71
En vändning?	71
Att ha och att få rätt	72
14. Jan Guillous bok ”Den som dödade helvetets änglar”	73
HG Axbergers bok ”Statsministermordet”	74
Sammanställningar av all bevisning med invändningar och beräkningar	74
Sannolikheten för att Quick inte begick något av morden	75
Lennart Höglund har fyllt 80	75
Vilka tror i dag på rättsskandalen?	76
Ett av livets glädjeämnen	76
Kalla fall	77
15. Inledning	77
Dokumentären om Appojauremorden	77
Boken om supersnuten	79
Handlar villfarelsen om den seriösa journalistikens förfall?	81
Vad har villfarelsen gett professionellt?	81
Varför visar sig inte Bergwall i Sverige?	81
Har det vänt?	82
Bayes, AI m.m.	82
16. Inledning	83
Granskningsnämndens avgörande beträffande Appojaure-dokumentären	84
Begick resningsåklagarna tjänstefel?	84
Sannolikhetsberäkningar och traditionella bevisvärderingar	85
Skälen till att villfarelsen inträffade och består – början till en fördjupad analys	86
Poddar	87
17. Inledning	87
Per Asle Rustads bok ”Hvem tok Therese?”	88
Vems är skulden till att en sex gånger dämjd seriemördare blev friad?	89
Bevisvärdering med AI	90
Vilka tror ännu att Sture Bergwall är oskyldig till de åtta morden?	91
Att våga erkänna fel, debattera, forska och publicera	91
Samhällsmoralens utförsbacke	93
18. Åren	93
Varför Quickbetraktelser?	93

Debatten om hundsökens bevisvärde	94
Vilka tror i dag att Sture Bergwall är oskyldig till de åtta mordena?	94
Debatten på Publicistklubben 2012	95
Fusk i podden ”Spår”?	95
Berättelser från en resa i Sydnorge	96
Alla kommer undan ansvar pga allas intresse av att sanningen döljs	97